

VILNIAUS
„ŽILVINĖLIO“
LOPŠELIS-DARŽELIS

Vilnius
2017

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės

tarybos 2017 m. d.

sprendimu Nr.

PATVIRTINTA

Vilniaus „Žilvinėlio“ lopšelio-darželio

Direktoriaus 2016 m. gruodžio 30 d.

Įsakymu Nr. V-67

VILNIAUS „ŽILVINĖLIO“ LOPŠELIO – DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„ŽILVINĖLIO TAKELIU“

TURINYS

I.	Pratarmė	4
II.	Bendrosios nuostatos	5
III.	Ikimokyklinio ugdymo principai	9
IV.	Programos tikslas ir uždaviniai	10
V.	Programos turinys, metodai ir priemonės	11
VI.	Vaikų ugdymosi kryptys.....	17
	VI.1. Pažinimo kompetencija	17
	VI.2. Komunikavimo kompetencija.....	20
	VI.3. Meninė kompetencija.....	23
	VI.4. Sveikatos saugojimo kompetencija.....	30
	VI.5. Socialinė kompetencija.....	34
	VI.6. Į visas ugdymosi kryptis integruojamos ugdymo (si) sritys (pasiekimai)	39
VII.Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	47
VIII.Naudota literatūra ir informacijos šaltiniai	50

I. PRATARMĖ

Vaikystė – trumpa ir nepakartojama gyvenimo akimirka, kai pasaulyje viskas nežinoma ir paslaptinga, norėjimas būti dideliu, viską sužinoti, pažinti, būti gamtos mylėtoju, keliautoju, domėtis knygų pasauliu, augti saugioje aplinkoje, daug judėti ir veikti.

Ikimokyklinis ugdymas yra pirmasis organizuoto švietimo laiptelis, kurio paskirtis talkinti šeimai, užtikrinant vaiko socialinį saugumą, tenkinti jo individualius poreikius, sudaryti sąlygas identifikacijai, asmenybės raiškai, kūrybiškumui, socializacijai, padėti perimti tautos kultūros pagrindus.

Programa orientuota į vaiko kompetencijų ugdymą. Ugdymas yra derinamas prie vaiko subrendimo. Ugdyti – tai prisiderinti prie vaiko išgyvenimų, galvosenos, kalbos, išmanymo, tai tyrinėti ir pažinti jo originalų vidinį pasaulį ir fizinės bei dvasinės raiškos savitumą. Ugdymo samprata programoje grindžiama: psichosocialine, kognityvine, humanistinės pedagogikos ir vaiko raidos teorijomis.

II. BENDROSIOS NUOSTATOS

Informacija apie įstaigą

Vilniaus miesto „Žilvinėlio“ lopšelis – darželis.

Teisinė forma: juridinis asmuo, pelno nesiekianti, Vilniaus miesto savivaldybės institucija.

Grupė: neformaliojo švietimo mokykla.

Tipas: lopšelis-darželis

Adresas: Taikos g. 130. Telefonas (85) 2429558;

el. pašto adresas: zilvinelis@neonet.lt

Įstaigoje veikia 11 grupių, lanko 249 vaikas

Vaikai ir jų poreikiai

Vaiko poreikiai pagal Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą (1996 m. kovo 14 d. Nr.I-1234):

Vaikas turi teisę tinkamai ugdytis:

- 27 strp. 1. Valstybės dalyvės pripažįsta kiekvieno vaiko teisę turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam ir socialiniam vystymuisi.
- 29 strp. 1. Valstybės dalyvės susitaria, kad vaiko lavinimo tikslas turi būti: kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus <...>.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2003 m. birželio 17 d. Nr. IX-1630) teigiama:

- 7 strp. 1. Ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti
- 49 strp. 2. Mokytojas privalo:
 - 1) užtikrinti ugdomą mokinių saugumą, geros kokybės ugdymą;
 - 2) ugdyti tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines bei patriotines nuostatas, laiduoti jų asmenybės galių plėtotę.

Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje teigiama, kad:

<...> ikimokyklinėje vaikystėje itin svarbus individualios vaiko globos bei auklėjimo aspektas, mokymui tenka siauresnis vaidmuo. Be to, auklėjimas ir

mokymas negali būti izoliuoti (mokymas, kaip savarankiška veikla nerekomenduojamas), jie turi sudaryti neatsiejamą visumą.

<...> ikimokyklinėje įstaigoje turi būti sudaryta vaikui natūrali, džiugi buvimo aplinka, užtikrinama jo globa. Be to, turi būti saugoma ir stiprinama fizinė ir psichinė vaiko sveikata, sudaromos sąlygos, tenkinančios augančio organizmo poreikį judėti arba ilsėtis.

<...> ypač svarbu tautosaka, tautodailė, tautiniai žaidimai, papročiai. Kad tautos kultūros vertybės taptų vaikui savastimi jos turi atitikti amžiaus, individualių savybių, patirties sąlygojamas jo pažintines, jausmines ir veiklos galias.

Lopšelyje – darželyje yra: trys ankstyvojo amžiaus (1 m. - 3 m.) šešios ikimokyklinio amžiaus (3 m. – 6 m.), dvi priešmokyklinio ugdymo grupės (6m. – 7m.). Ankstyvojo amžiaus vaikų poreikiai – emociniai, pažinimo, judėjimo („Ankstyvojo ugdymo vadovas“. P. 110-113). Ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikiai orientuoti į socialinį – kultūrinį aspektą, t.y. saugumo, bendravimo, aktyvumo, saviraiškos, taipogi pažinimo poreikį ir svarbiausia – į poreikį žaisti.

Iš pradžių mažyliai žaidžia su daiktais, vėliau mokosi žaisti bendrai, o dar vėliau pasineria į sudėtingą taisyklių ir išmonės kupinus grupinius žaidimus.

Vaikai turi jaustis mylimi, fiziškai ir emociškai saugūs, pripažinti, įvertinti, ypatingi, juos reikia priimti tokiais kokie jie yra.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Įstaigoje dirba devyniolika pedagogų: šešiolika ikimokyklinio ugdymo pedagogų, du priešmokyklinio ugdymo ,muzikos pedagogė, logopedė.

Trylika pedagogų su aukštuoju išsilavinimu. Įstaigoje yra: vienas mokytojas ekspertas, penki mokytojai metodininkai, 9 vyresnieji mokytojai kiti mokytojai. Šiuo metu yra studijuojančių: Vilniaus Edukologijos universitete.

Paskatinti šių dienų iššūkių, pedagogai įgijo ir tobulina šiuos gebėjimus: suvokti esminius ugdymo turinio dalykus; tirti, planuoti, numatyti ugdymo strategijas, jas įgyvendinti; ugdymo realybėje sukurti pedagoginę sąveiką; sumaniai ir kūrybiškai derinti ugdymo metodus; individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą; apibendrinti pedagoginę patirtį; dirbti komandoje. Problemas geba spręsti projektiniu metodu. Pedagogai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: integruoja veiklas (muzika ir dailė; dailė ir vaidyba; kalba ir dailė; muzika ir kalba ir kt.); rengia projektus nepasitikintiems savimi, pasyviems, hiperaktyviems, turintiems bendravimo problemų vaikams; rašo individualizuotas ugdymo programas specialiųjų poreikių vaikams.

Pedagogai inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja mikrorajono, Vilniaus miesto ir respublikos mastu organizuojamuose renginiuose bei Vilniaus miesto ikimokyklinių įstaigų metodinių ratelių veiklose (akcijos, parodos, konkursai, šventės, projektai).

Regiono ir švietimo teikėjo savitumas

Ikimokyklinė įstaiga yra antra pagal svarbą ugdymo institucija po šeimos. Ji rengia vaiką gyvenimui, padeda plėtoti jo kūrybines galias ir gebėjimus. Mūsų

lopšelyje - darželyje pagrindinis dėmesys teikiamas vaiko, pedagogo bei šeimos bendravimui ir bendradarbiavimui: vaikas pripažįstamas kaip suaugusio lygiavertis partneris, pedagogai – vaiko sumanymų bendraautoriai. Įstaigos bendruomenėje formuojamas teigiamas požiūris į visas vaiko veiklas, savarankiškumą, saviraišką ir į deramą vaiko socializaciją, aukštesnei ugdymo (si) pakopai. Todėl suteikiame jiems galimybę perimti, išlaikyti savo krašto tautines kultūrinės tradicijas, pažinti gamtą. Kaip teigia A.Gučas „vaikai turi įprasti per gyvenimą eiti atviromis akimis, turi anksti išmokti gėrėtis gamtos grožiu ir domėtis aplinka“, pažinimas jiems teikia pasitenkinimą ir džiaugsmą. Nors ir gyvendami Vilniaus mieste, Justiniškių mikrorajone, turime unikalią galimybę stebėti, gėrėtis, eksperimentuoti, žaisti artimiausioje aplinkoje (darželio teritorijoje), išvykti į Viršuliškių miškelį, prie Buivydiškių tvenkinių – pasijausti gamtos dalimi, pajaušti pagarbą Gyvybės įvairovei, paslaptingumui ir šventumui.

Sėkmingai mūsų ugdytiniai dalyvauja konkursuose, parodose ir t.t. (piešinių, darbelių, sporto renginiuose). Rengiame trumpalaikius ir ilgalaikius projektus: „Čiuožimas – mūsų laisvalaikis.“ Nuo 2010m.

„Augsiu sveikas ir stiprus, valgydamas ekologiškus produktus“ (ekologine tema).

Įstaigoje yra teikiamos papildomos (mokamos ir nemokamos) paslaugos: šokių, keramikos, krepšinio būrelis. Tenkinant vaikų ir tėvų individualų pageidavimą turime „nemiegančių“ vaikų grupę (priešmokyklinio amžiaus).

Grupės papildytos interaktyviomis lentomis, kompiuteriais, šviesos stalais, interaktyviais stalais.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Tėvai renkasi mūsų lopšelių-darželių dėl patogios jo padėties, gražios teritorijos, jaukių patalpų, vaikų ugdymo kokybės. Leisdami vaiką į darželį tėvai pageidauja, kad būtų užtikrintas vaiko psichinis ir fizinis saugumas, patenkinti judėjimo, socialiniai, pažinimo, specialūs, gabių vaikų poreikiai. Siekiame tenkinti tėvų pageidavimus. Organizuojame papildomą ugdymą - vyksta šokių, keramikos, futbolo ir krepšinio užsiėmimai.

Ilgiau dirbančių tėvų pageidavimu prailgintas buitinčių grupių darbo laikas.

Bendradarbiavimo su šeima būdai ir formos:

- Tėvų susirinkimai
- Konsultacijos
- Paskaitos
- Individualūs pokalbiai
- Atvirų durų dienos

- Dalyvavimas darželio, grupių projektuose
- Išvykos
- Šventiniai renginiai
- Bendra veikla ir darbų parodos
- Skelbimų lentos
- Vaikų vertinimo aplankalai
- Elektroninis paštas

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis humanistinės pedagogikos holistiniu (visuminiu) požiūriu į ugdomą asmenybę jos saviraidos procese. Humanistinė pedagogika vaiką priima tokį, koks jis yra. Esminė priemonė tikslui pasiekti yra bendravimas, kuris teikia vaikams kasdienį džiaugsmą, stiprina jų asmenybę, dovanoja jiems pasirinkimo laisvę, įžiebia bendradarbiavimą.

Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą be prigimčiai svetimos prievartos ir visų su ja tiesiogiai susijusių priemonių.

Veikla lopšelyje-darželyje grindžiama atsižvelgiant į šiuos dokumentus:

- ❖ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992, lapkričio 25 d.;
- ❖ Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratarfikauta 1995 m. liepos 3 d.;
- ❖ LR Švietimo įstatymu, 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI – 1281;
- ❖ Lietuvos Vyriausybės nutarimais;
- ❖ Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa, 2007 m. vasario 7d.;
- ❖ LR specialiojo ugdymo įstatymu;
- ❖ Vaiko gerovės valstybės politikos strategija, patvirtinta LR Vyriausybės 2005 m.;
- ❖ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais;
- ❖ Vilniaus m. savivaldybės nutarimais;
- ❖ Vilniaus m. savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais;
- ❖ “Žilvinėlio” lopšelio-darželio nuostatais, vidaus darbo tvarkos taisyklėmis.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Rengiant programą rėmėmės šiais ikimokyklinio ugdymo principais:

1. **Visuminio integralaus ugdymo principas** – siekiama įvairių (kūrybinių, pažintinių, fizinių, emocinių) vaiko galių plėtotės, tikslingai formuojant vaiko vertybines nuostatas, jausmus, mąstymą ir elgseną. Užtikrinama visų ugdymo sričių darna.
2. **Humaniškumo** principas – užtikrinamas asmenybės vystimosi vientisumas. Tikima geraisiais vaiko pradais, jo galiomis įveikti sunkumus. Pastebimas ir geriamas kiekvienas vaikas; palaikomi vaikų sumanymai.
3. **Demokratiškumo** principas – pedagogai, tėvai ir vaikai yra bendrojo ugdymo(si) proceso kūrėjai ir dalyviai.
4. **Tautiškumo** principas – grindžiama etnokultūros vertybių perdavimu ir perėmimu, lietuvių tautos tradicijų, papročių, meno integracija į vaiko kasdieninį gyvenimą.
5. **Tęstinumo** principas – ankstyvojo, ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo jungties sustiprinimas, ugdymo turinio derinimas ir progreso numatymas, adaptacinio laikotarpio palengvinimas, atkreipiant dėmesį į vaiko turimą patirtį ir gebėjimų lygį. Tęstinumo užtikrinimas, siekiant vaiko fizinio, socialinio ir psichinio ugdymosi šeimoje ir darželyje darnos.
6. **Individualizavimo** principas – atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes, juos išryškinti bei atskleisti. Atsižvelgti į tai, kiekvienas vaikas yra vienintelis, unikalus, turintis ryškių prigimtinių bruožų.
7. **Lygių galimybių principas** – Vaikų lygybės užtikrinimas, nepaisant jų lyties, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar pažiūrų, neįgalumo, kiekvienam laiduojant kokybišką ugdymą.

Sudaromos sąlygos kitataučiams, imigrantams ugdytis.

IV. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas:

- Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, etninius, socialinius, pažintinius poreikius, saugoti ir stiprinti vaikų sveikatą, pratinant sveikai gyventi, nuo mažens padėti jiems atrasti ir perimti svarbiausias vertybes.

Uždaviniai:

1. Saugos ir stiprins fizinę ir psichinę sveikatą, tenkins pagrindinius poreikius, adaptuosis naujoje aplinkoje.
2. Visais savo pojūčiais tyrinės jį supantį pasaulį, plėtodamas savo fizines, intelektines ir kūrybines galias.
3. Plėtos emocinę, socialinę, kultūrinę patirtį, pratinsis realiai gyventi artimiausioje aplinkoje.
4. Išsaugos savimi pasitikinčiu ir visapusiškai aktyviu: lakios vaizduotės, jautriu, mėstančiu, save išreišk, kurs, atlieps ir gerbs savo bei kitų kūrybą.
5. Suvoks, jog jis – gamtos dalis, perpras žmogaus, jo veiklos ir gamtos ryšį, sužinos tradicinį lietuvių požiūrį į gamtą, pajus pagarbą Gyvybei ir Žemei.

V. PROGRAMOS TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys – tai tik orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymo turiniu siekiama atskleisti vaikų žinių pasaulį, formuoti vertybines nuostatas, vystyti įgūdžius ir įvairius gebėjimus.

Ugdymo (si) turinio įgyvendinimo svarbiausi integraciniai lygmenys:

- vaiko „įaugimas“ į tautos kultūros terpę (sociokultūrinė integracija);
- harmoningas vaiko augimas (integrali vaiko individualybės sklaida);
- kompleksiskumas, sąryšingumas;
- įvairios vaikų veiklos siejimas (tema);
- vaikų, interesų erdvių sudarymas grupės aplinkoje.

Įstaigoje vaiko ugdymas nukreiptas į vaiko poreikius: žaisti, kurti, tyrinėti, judėti bei tenkinti individualius vaiko poreikius. Vaikas veikdamas tai, kas jam įdomu, bendraudamas su bendraamžiais ir suaugusiais, įgyja socialinių, pažintinių, meninių gebėjimų, tampa fiziškai ir emociškai brandesnis, labiau savimi pasitikintis, laisvesnis, kūrybiškesnis, įdomesnis draugams. Kadangi nėra patvirtinto ikimokyklinio amžiaus vaikų brandos standarto, ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo rekomendacijas („Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ (2013), Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001).

Ugdymo(si) programos pagrindas – vaiko amžių atitinkantis ugdymo(si) būdas – ugdymas per veiklą (žaidimą, darbą, menus ir kt.), bendraujant ir bendradarbiaujant su aplinka. Tai natūralaus, veiklaus, integralaus vaiko gyvenimo diena, turinti intensyvesnės ir padedančios atsipalaiduoti veiklos bei poilsio ritmišką kaitą. Ugdymo(si) taikomi veiklos tipai:

- **spontaniška, vaikų sumanyta, pasiūlyta** veikla;
- **inspiruota** (įkvėpta, sužadinta, paskatinta) veikla;
- **organizuota, inicijuojama, siūloma** veikla.

Programoje numatyti vaikų ugdymo(si) metodai atspindi veiklos būdus, stimuliuojančius ir nukreipiančius pačių vaikų aktyvią veiklą, apjungiančius

pedagogų ir vaikų bendras pastangas tikslo siekime, visų vaikui reikalingų kompetencijų (socialinės, sveikatos saugojimo, komunikavimo, pažinimo, meninės) ugdymą.

Ikimokyklinės programos turinyje išskirtos penkios vaikų ugdymosi kryptys:

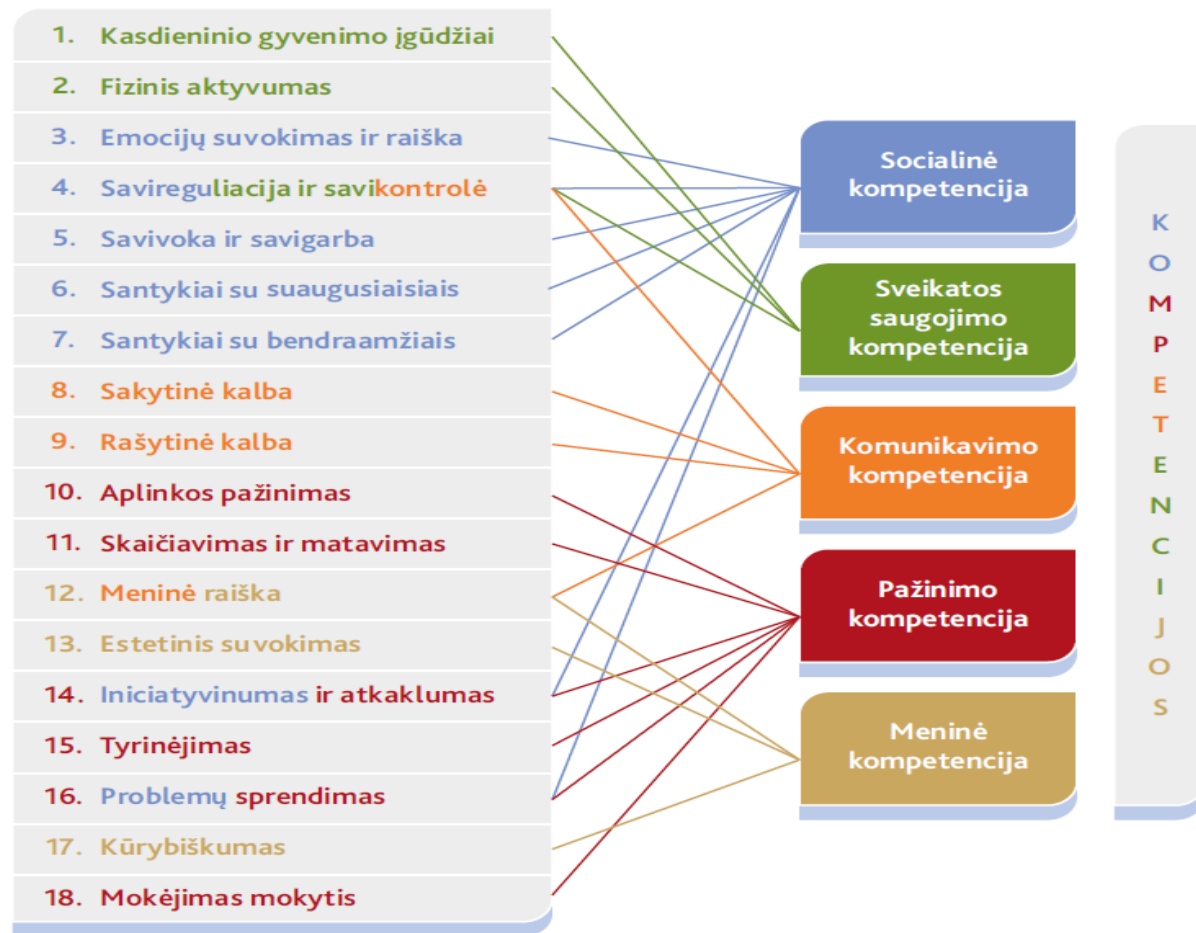
1. pažinimo ugdymasis;
2. kalbos ir komunikavimo ugdymasis;
3. meninis ugdymasis;
4. fizinis ugdymasis;
5. emocinis ir socialinis ugdymasis.

5-ios vaiko ugdymosi kryptys sudarytos iš 19-os vaiko pasiekimų sričių, kurios aprašytos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo rekomendacijose.

Ugdymo turinyje, trumpuose aprašymuose, atskleidžiamos svarbiausios vaiko ugdymosi krypčių ir pasiekimų sričių charakteristikos. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje pasiekimų srityje numatyti ugdymosi sėkmei aktualiausi gebėjimai ir pateikti vaikų veiksėnų pavyzdžiai.

Ikimokyklinės programos vaikų ugdymo turinyje išskiriami vaiko gebėjimai, kuriuos turėtų įgyti 2–3 m. vaikas (ankstyvasis amžius) ir 4–6 m. vaikas (ikimokyklinis amžius). Taip pat programoje išskirti brandesnių vaikų ugdymosi gebėjimai ir kiti vaikų pasiekimai, kurie integruojami į visas ugdymosi sritis. Išskirti gebėjimai padės pedagogams įvertinti individualią vaikų pažangą.

Vaikų pasiekimų sričių tęstinumą garantuoja Priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, kurioje numatomas vaiko ugdymas pagal penkias kompetencijas: socialinė, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninė (1 pav.)

1 pav. Vaiko pasiekimų sričių apjungimas pagal kompetencijas

IKIMOKYKLINIAM UGDYMU TAIKYTINI METODAI

(kai kuriuos iš jų privalu adaptuoti pagal vaikų amžiaus galimybes)

<p>INFORMACIJOS PAIEŠKOS METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvairių informacijos šaltinių paieškos ir atsakymų juose radimas • Teksto vaizdo analizė • Klausymasis • Demonstravimas • Skaitymas 	<p>UGDYMO(SI) MODELIOJANT METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Situacijų vaidinimai • Situacijų žaidimas • Situacijų kūrimas • „Voratinklis“ • Žodžių žemėlapis • Piramidės statymas • Kompozicija • Kampai
<p>KŪRYBINIAI UGDYMO METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blyksnis • Autoriaus kėdė • Siužeto kūrimas • Plakatų kūrimas • Variantų kūrimas • Kūrybiniai bandymai • Idėjų išplėtojimas • Bendras piešinys 	<p>TYRINĖJIMŲ METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebėjimas • Eksperimentai • Bandymai ir atradimai • Atvejo analizė • Interviu • Individualus tyrinėjimas
<p>PROBLEMŲ IŠSIAIŠKINIMO METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskusijos • Pokalbis • Pasakojimas • Apskritasis stalas • „Minčių ežys“ • Klausimai ir užuominos • Klausimų ramunė • Klausiamieji žodžiai • Sumaišytas eiliškumas • “Stori” ir “ploni” klausimai • „Sakyk ir klausk“ • Svarbus įvykis 	<p>SPRENDIMŲ ATRADIMO METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Aš pats galiu“ • Asociacijų žaidimas • Argumentai „už“ ir „prieš“ • Nebaigti sakiniai • Minčių lietus • Minčių žemėlapis
	<p>PRAKTINIAI METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praktiniai veiksmai • Mėgdžiojimas • Veiksmų sekos kartojimas • Pažintinis kopijavimas • Vaizdinis modeliavimas

<p>PROJEKTŲ METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trumpalaikiai projektai • Meniniai kūrybiniai projektai • Sveikatinimo projektai • Ekologiniai (gamtosaugos) projektai • Tyrinėjimo projektai 	<p>VERTINIMO IR ĮSIVERTINIMO METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasikartojantys žodžiai • Veiklos įsivertinimas • Rezultatų vertinimas ir įsivertinimas • Viktorina • Pyrago dalijimas • Užduotėlių atlikimas
<p>BENDRADARBIAVIMO METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darbai kartu (komandomis), • Žaidimai, veikla porose • Susitarimai • „Durstinys“ 	<p>MOKYMOSI MOKYTIS METODAI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mokymasis pamokant kitus • Mokymasis iš patirties • „Grandinėlė“

Ugdymo priemonės

Siekiant vaikų ugdymo(si) tikslų įstaigoje taikomos priemonės:

✚ **ugdomosios veiklos planavimas** – veikimo kryptis, kuri padeda pasiekti vieno ar kito tikslo;

įstaigoje taikomas struktūrizuotas vaikų ugdomosios veiklos planavimas, kuris atspindi vaikų veiklos tikslą, uždavinius:

- individualioje vaiko veikloje;
- veikloje grupelėmis (statybiniai, siužetiniai, vaidmeniniai žaidimai, pažintinė/tiriamoji/meninė veikla);
- veikloje visai grupei (Ryto ratas, naudojama literatūra, žaidimai lauke, išvykos/ekskursijos);
- užgrupinėje veikloje (muzika, kūno kultūra, dailė);
- bendradarbiavime su šeima.

Kiekvienas ugdomosios veiklos planas pedagogo apmąstomas ir reflektuojamas, numatant tolimesnes veiklos veikimo kryptis.

Didelį dėmesį skiriame ugdomosios aplinkos ypatumams, tai:

✚ **edukacinė aplinka** (vaiko raidą skatinanti aplinka, fizinė, psichologinė) – dinamiška ugdymo ir ugdymosi erdvė, sukurta ir veikiama edukatoriaus (pedagogo, tėvo) numatytam ugdymo tikslui pasiekti:

vaiko raidą skatinanti aplinka: vaikui sudaromos galimybės rinktis žaidimus ir ugdymąsi skatinančią veiklą įvairiose srityse: sveikatos, socialinėje, kalbos, pažinimo, meninėje;

fizinė aplinka: grupės aplinka padalinta į įvairaus dydžio saugias, jaukias, estetiškas, artimas namų aplinkai erdves: kūrybinei veiklai, pažintinei – tiriamajai veiklai, aktyviam judėjimui bei kūrybiniais-vaidmeniniams žaidimams. Aplinka pertvarkoma atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir ugdymo tikslus. Pedagogo fantazija neribojama, skatinama inovacijų paieška; visos priemonės, žaislai, ir kt. lengvai vaikų pasiekiami, prieinami; grupėse kuriami orientaciniai kampeliai (ramybės, aktyvaus judėjimo, meniniai, skaitymo ir t. t.);

psichologinė aplinka: saugus, pasitikėjimą skatinantis mikroklimatas; palanki vaikų adaptacija bendradarbiaujant su šeima; ugdymo procesas planuojamas ir organizuojamas atsižvelgiant į spontaniškai kilusias vaikų idėjas ir suteikiant pagalbą jas įgyvendinant; problemų sprendimas „čia ir dabar“; bendrumo pojūčio formavimas – vaikas pilnavertis darželio bendruomenės narys;

✚ **materialinė aplinka:** pagrindinės vaiko ugdymosi priemonės: žaislai, žaidimai, įvairios medžiagos, daiktai, vaikiškos knygos, plakatai, nuotraukos. Taip pat naudojamos specialios ugdymo priemonės, t. y. techninės – vaizdinės (multimedijos sistema, kompiuteriai, skaitmeninės mokymosi programos, įvairios Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintos užduočių knygelės).

Pedagogai kuria ir gamina priemones vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių. Priemonių tikslas - motyvuoti ir skatinanti vaikus pačius aktyviai veikti: kurti, tyrinėti, atrasti, pasirinkti, tobulinti savo praktinius gebėjimus, eksperimentuoti, būti kūrybiškais.

Ikimokyklinio amžiaus grupėse (3–6 m.) vaikai turi individualias dėžutes, į kurias susideda asmenines ugdymosi priemones – žaislus.

VI. Vaikų ugdymosi kryptys

VI.1. Pažinimo kompetencija

Ikimokyklinio amžiaus vaikui būdingas smalsumas, noras išbandyti, paliesti. Vaikas nuo paprastų klausimų „kas čia?“ pereina prie „kodėl?“, „kaip?“. Vaiko pažinimas prasideda nuo savęs, artimų žmonių, jį supančios daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimo. Skatinant vaiką tyrinėti aplinką, sudaromos sąlygos vaiko loginio mąstymo, atminties, vaizduotės lavinimui. Ikimokykliniame amžiuje pagrindinis vaiko pasaulio pažinimo metodas – žaidimas.

Aplinkos pažinimas				
<p>Vertybinių nuostatų: nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors.</p>	<p>Noras sužinoti, išmokti, suprasti kas vyksta aplinkui, yra aplinkos pažinimo pamatas. Ikimokykliniame amžiuje aplinkos pažinimas - tai vaiko savęs pažinimas (savo kūno; jausmų ir svajonių pasaulis; savo gebėjimai; ryšiai su kitais žmonėmis), įgytas supratimas apie įvairias pasaulio sritis – artimiausią daiktinę, socialinę ir kultūrinę namų bei grupės aplinką (daiktus, žmones, jų gyvenimo būdą, kultūros reiškinius, techniką ir technologijas), gimtinę, Tėvynę; gamtą (gyvybę, gamtos objektus ir reiškinius, dangaus kūnus), žemę, jos paviršių, laiko tėkmę. Ypatingas dėmesys skiriamas, kad vaikas tobulintų jau turimus aplinkos pažinimo būdus ir išbandytų naujus.</p>			
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Įvardina ir atpažįsta artimiausios aplinkos daiktus. ❖ Orientuojasi savo grupės 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žino savo ir savo šeimos narių vardus. ❖ Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasakoja apie savo šeimą. ❖ Orientuojasi darželio aplinkoje. ❖ Įvardija kelis gimto miesto 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žino svarbią asmeninę informaciją. ❖ Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Domisi gamtos reiškiniais ir jų paaiškinimu (rasa, vaivorykštė, vėjas).

<p>aplinkoje.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius. ❖ Išvardina gyvenamosios vietos objektus. 	<p>objektus (miesto ar darželio pavadinimą, gyvenamą gatvę ar pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. ❖ Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. ❖ Domisi gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti. ❖ Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą. 	<p>darbais.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Žino tradicines šventes. ❖ Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. ❖ Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. ❖ Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. ❖ Sudarinėja žemėlapius, schemas. ❖ Mokosi rūšiuoti atliekas. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Domisi savo gimtinės istorija. ❖ Domisi apie daiktų pokytį (seniau/dabar). ❖ Domisi aktualiais visuomeninio gyvenimo įvykiais. ❖ Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti augalus, naminius gyvūnus. ❖ Rodo pagarbą gyvėjai ir negyvėjai aplinkai.
---	--	--	---	---

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

<p><i>Ankstyvasis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ mėgdžioja suaugusius, bando šukuotis, valgyti su įrankiais, valyti dantis, šluostyti stalą, paduoti maisto naminiam gyvūnui, palaistyti augalą ir pan.; ❖ žaidžia žaidimus: „Kas tvartelyje gyvena?“, „Veidrodis“, „Balionėlis“ ir pan.; ❖ renka gamtinę medžiagą; ❖ žaidžia pojūčių žaidimą „Stebuklingas maišelis“. 	<p><i>Ikimokyklinis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulincio vaiko, savo plaštakos kontūrus; ❖ kartu su tėveliais kuria projektą „Mano šeima“; ❖ vaizduoja žemėlapyje darželio buvimo vietą, savo gatvę, namą; ❖ kuria paveikslus „Metų laikai“ ; ❖ žaidžia žaidimus: „Nameliai“, „Paukšteliai ir narvelis“, „Diena - naktis“, „Akla višta“, ir pan.; ❖ stebi gamtos reiškinius, kuria „Gamtininko kalendorių“; ❖ žaidžia kūrybinius-vaidmeninius žaidimus „Vakaro nuotykis“, „Pasakyk ne!“, „Kas už durų?“, „Kas atėjo į darželio kiemą?“, „Garny, garny“; ❖ lankosi jaunųjų gamtininkų centre.
--	---

<p style="text-align: center;">Vertybinė nuostata:</p> <p style="text-align: center;">nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.</p>	<p style="text-align: center;">Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Kiekio supratimas ir skaičiavimas – tai komponentas, kuriame kalbama apie pirmąją vaiko pažintį su skaičiaus sąvoka. Čia svarbūs keli aspektai: skaičiaus panaudojimas kiekiui nusakyti (kiek?); skaičiaus panaudojimas numeravimui (kelintas?); simboliai, naudojami skaičiams pažymėti.</p>
--	--

Vaiko pasiekimai

<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje. ❖ Išrikiuoja daiktus į eilę. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tapatina daiktus pagal formą, dydį. ❖ Pradedą įsidėmėti pagrindines spalvas. ❖ Piešdamas daiktus, neprisilaiko jų dydžių santykio. ❖ Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažįsta apskritos, keturkampės, kvadratinės formos daiktus. ❖ Atrenka vienodos formos, dydžio ar spalvos daiktus. ❖ Daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę. ❖ Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. ❖ Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Skiria trikampę, stačiakampę formas. ❖ Randa mažai besiskiriančius daiktus. ❖ Supranta, ką reiškia sudelioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. ❖ Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. ❖ Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pradedą suprasti ryšius tarp skaičių (pvz.: 6 susideda iš dviejų trejetų). ❖ Vartoja žodžius: sudėti, atimti, kiek bus.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

<i>Ankstyvasis amžius</i>	<i>Ikimokyklinis amžius</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ atneša prašomo dydžio (didelį arba mažą) kamuolį; ❖ žaidžia didaktinį žaidimą „Uždėk tiek, kiek nupiešta“; ❖ paklaustas, kiek turi metukų, parodo pirštukais, norėdamas pasakyti/parodyti, kad kažko yra daug, ištiesia rankytes į šonus; ❖ veria karoliukus ant pagaliuko ir lygina (daugiau/mažiau); ❖ dalina vaišes draugams (po lygiai). 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ skaičiuoja savo piršteliu, žaisliuku; ❖ žaidimas „Kairės rankos popietėje“; ❖ atlieka užduotis: „Padalink vieną obuolį visiems vaikams“; ❖ žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Laikrodis“, „Svarstyklės“, ir pan.; ❖ žaidimuose taiko skaičiuotes; ❖ sudaro „Savaitės kalendorių“; ❖ išbando, kuo galima matuoti, svertis ir sudaro albumą „Apie mane kalba skaičiais“; ❖ žaidžia žaidimą „Telegrafas“.

VI.2. Komunikavimo kompetencija

Svarbu palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant socialinę ir kultūrinę vaiko patirtį.

Kalbos dėka bendraudami vaikai gali tiksliai informuoti vieni kitus apie savo jausmus, norus, ketinimus, kilusius sumanymus, mintis.

Sudaryti sąlygas klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus, sakytinius pasakojimus, skaitomus grožinės bei pažintinės literatūros kūrinius.

Skatinti vaiko domėjimąsi knyga, poreikį skaityti, padėti jam pamilti knygą. Kai vaikas atranda ryšį tarp rašytinės ir sakytinės kalbos, tvirtėja klausimosi ir dėmesio išlaikymo įgūdžiai.

<p style="text-align: center;">Vertybinių nuostatų:</p> <p style="text-align: center;">domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu</p>	<p>Rašytinė kalba</p> <p>Domėjimasis raidėmis, žodžiais, bei įvairiais simboliais jų reikšmėmis. Programoje vaikų mokymasis rašyti natūraliai įeina į vaikų žaidimus, kurie prasideda nuo smulkiosios motorikos lavinimo. Ji perprantama natūralioje aplinkoje, savarankiškoje paties vaiko veikloje, atsiradus ar sužadinus poreikį kažką parašyti ir perskaityti. Rašymas prasideda pirmomis vaiko braukomomis linijomis, taškeliais, kraikalionėmis, atsitiktinai parašytais raidžių elementais, nukuopijuotomis raidėmis. Tokiu būdu siekiama, kad raidė būtų tokiu pat vaiko gyvenimo elementu, kaip ir kalba. Skaitymas tai simboliu, brėžiniu prasmės suvokimas, pirmųjų trumpų žodžių ir raidžių atpažinimas ir siejamas su garsais.</p>				
Vaiko pasiekimai					
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>	

<p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. <p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Pavadina matomus paveikslėlius. Reguoja į skaitomą tekstą. 	<p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias linijas. ❖ Pradeda domėtis. 	<p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Rašo , kai kurias raides, bando užrašyti savo vardą. 	<p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaidžia žodžiais ir kuria naujus žodžius. Didžiosiomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje esančius žodžius. <p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. ❖ Žino keliolika abėcėlės raidžių. ❖ Perskaito savo vardą. 	<p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Rašo savo vardą, elementarius žodelius. ❖ Netaisyklingais rašinėjimais atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus. <p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius ❖ Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius.
<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>				
<p><i>Ankstyvasis amžius</i></p> <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ spalvina paveikslėlius; ❖ piešia linijas. <p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ varto knygeles ir klausinėja „Kas čia?“; ❖ žiūri ir bando „skaityti“ iš paveikslėlių. 		<p><i>Ikimokyklinis amžius</i></p> <p>Rašymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ domisi abėcėlės raidėmis; ❖ kopijuoja raides, rašo ženklus, skaičius; ❖ ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus. <p>Skaitymas</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ pastebi žodžius prasidedančius ta pačia raide; ❖ bando skaityti skiemenimis; ❖ dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti. 		

Sakytinė kalba				
Vertybė nuostata: Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba	Sakytinė kalba, tai pagrindinė žmonių bendravimo priemonė. Palaikant ir skatinant vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant socialinę ir kultūrinę vaiko patirtį. Sudaryti sąlygas klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus, sakytinius pasakojimus, skaitomus grožinės bei pažintinės literatūros kūrinius. Sužadinti vaiko domėjimąsi knyga, poreikį skaityti, padėti jam pamilti knygą. Skatinti vaikų kūrybą, meninę raišką kaip savitą komunikacijos būdą.			
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kūno judesiais, trumpais žodeliais atliepą jiems skaitomą trumpą tekstuką. ❖ Atsako vienu ar keliais žodžiais į elementarius klausimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ 3 – 4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja. ❖ Atpasakoja žinomas pasakas, trumpus kūrinius. ❖ Išklauso kūrinių iki galo nepertaukdamas skaitančiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Geba dalintis informacija, keistis idėjomis, nuomonėmis. ❖ Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. ❖ Deklamuoja trumpus eilėraščius. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Geba dalintis informacija, keistis idėjomis, nuomonėmis ❖ Kalbėdamas žiūri į akis, suvokdamas pasakojimo, pokalbio eigą. ❖ Vartoja antonimus ir sinonimus. ❖ Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, pasakojimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Domisi knygomis, ugdomi poreikį skaityti. ❖ Įvardija skirtumus tarp literatūriškai ir tarmiškai tariamų garsų. ❖ Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį. ❖ Nusako žaidimo, veiklos taisykles.
Vaiko veiksenų pavyzdžiai				
Ankstyvasis amžius		Ikimokyklinis amžius		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ žaidžia žaidimus: „Kas čia?“; ❖ žiūrinėja pirštelių, juos rodo; ❖ varto knygeles; ❖ sudeda paveikslėlius iš kelių dalių; ❖ žaidžia žodžių žaidimus „Pakartok“; ❖ kartu su auklėtoja dainuoja daineles; ❖ supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių. 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus; ❖ užbaigia žinomas pasakas; ❖ žaidžia žaidimą „Va, šitaip, tai šitaip“ (rink. „Garsų tarimas“); ❖ pasakoja apie save ir savo šeimą: pasako savo vardą, pavardę, amžių, kur gyvena, artimųjų vardus, kur dirba tėveliai ir t.t.; ❖ atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides). 		

VI.3. Meninė kompetencija

Suteikti galimybę eksperimentuoti su įvairiomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, padėti atskleisti dailės įgūdžių pradmenis. Skatinti vaikų kūrybos savitumą, autentiškumą. Padėti vaikams atrasti meninės raiškos būdus, padedančius pažinti pasaulį, dalintis patirtimi, išgyventi kūrybos jausmą. Lavinti vaikų muzikinius gabumus, muzikos atlikimo (dainavimo, ritmikos, grojimo). Vaiko išpūdžių, išgyvenimų, supratimo, emocijų, jausmų, patirties reiškimas ir vaizdavimas, meninės raiškos būdais ir priemonėmis: veiksmu, judesiu, žodžiu, balso intonacija, spalva, linija, forma. Ji apima muzika, šokį, vaidyba ir vizualinę raišką.

<i>Meninė raiška</i>				
Vertybinė nuostata:		Vizualinė raiška		
Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje		Vaiko raiška vaizdų kalba tapant, liejant akvarele, piešiant tradicinėmis ir skaitmeninėmis priemonėmis, lipdant, konstruojant, aplikuojant, spauduojant, lankstant, karpant ir kt.		
<i>Vaiko pasiekimai</i>				
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>

<ul style="list-style-type: none"> ❖ Spontaniškai keverzoja, taškuoja, sparčiai pribrauko popieriaus lapus. ❖ Eksperimentuoja dailės priemonėmis . 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Eksperimentuoja dailės priemonėmis, technikomis, jas panaudodami, kuriant kompozicijas. ❖ Savo kūryboje išvelgia savo daiktus ir įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. ❖ Kuriamus dailės darbelius papildo grafiniiais ženklais (raidėmis, skaičiais). 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Naudoja kompiuterines technologijas. ❖ Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis. ❖ Pasakoja apie savo kuriamas kompozicijas. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines priemones. ❖ Piešdamas ugdo savo vaizduotę.
--	--	--	---	--

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstysis amžius

- ❖ minkštomis kreidelėmis taškuodamas, keverzodamas linijas sparčiai užpildo vieną po kito kelis popieriaus lapus;
- ❖ drėgname smėlyje, sniege padaro savo piršto, plaštakos, pėdos – bato, rogių, mašinėlės, ratukų, gamtinės medžiagos atspaudus;
- ❖ radęs kelių spalvų dažus tai į vieną tai į kitą indelį įmerkia teptuką, ištraukęs pasižiūri, kaip jie varva, per lašus braukia teptuku, tepa, patrina pirštais;
- ❖ eksperimentuoja tapymą šakele, pirštu ant stiklo, kreidele, braižo pagaliu ant smėlio, sniego.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ piešia įvairia technika: guašu , akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis;
- ❖ eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius;
- ❖ tapo draugų, mamų portretus, gamtos vaizdus, įvairius veiksmo siužetus ir pan.;
- ❖ tapo ant netradicinių paviršių: senų batų, audinio, stiklo ir pan.;
- ❖ aplikuoja „mozaikos“ principu;
- ❖ derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe;
- ❖ ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus;
- ❖ gamina šventines dekoracijas;
- ❖ piešia pasinaudodami SMARTF lenta;
- ❖ piešia-kuria paveikslus pasinaudodamas šviesos stalu;
- ❖ kuria meninius rėmelius savo darbams;
- ❖ tapo vitražus;
- ❖ dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose.

Vertybė nuostata:		Muzika ir šokis		
muzikuodamas, šokdamas spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas.		Tai vaiko raiška garsu, melodija, ritmu dainuojant, grojant, ritmuojant, kalusantis muzikos, kuriant, improvizuojant, šokant liaudies ratelius, šokamuosius žaidimus ir improvizuotai, kuriant trumpas judesius, nesisijusiu su šokiu žanru, sekas.		
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Reguoja į muzikos garsus, melodijas, judesius. ❖ Kartu su pedagogu ritmiškai groja muzikos instrumentais. ❖ „Šoka“ mėgdžiodamas judesius. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles. ❖ Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus. ❖ Šokant lietuvių kiauudies šokius, smagiai sukasi rateliu, džiaugsmingai patrepsi, suploja ir apsisuka. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažįsta kai kuriuos instrumentus (smuiką, būgną, dūdelę, varpelį) . ❖ Dainuoja aiškaus ritmo daineles. ❖ Šoka spontaniškai, kurdamas trijų – keturių natūralių judesių seką. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dainuoja platesnio diapazono vienbalses daineles, jaučia ritmą ❖ Groja skirtingais muzikos instrumentais, pajuntant garso išgavimo būdų įvairovę. ❖ Šoka ratelius pritaikydamas įvairius žingsnelius. ❖ Šokio judesiais, improvizuotai perteikia trumpą siužetą, emociją. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Išraiškiai, skambiu natūraliu balsu dainuoja dainas a capella ar su instrumentiniu pritarimu. ❖ Šoka tiltelių, grandinėlių ratelius. ❖ Kuria natūralių judesių trumpą šokį, reguodamas į muziką.

<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>				
<p>Ankstyvasis amžius</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Dainuoja patinkančių dainų fragmentus („A-a-a pupa“, „Mylu mylu spust“ ir kt.; ❖ mėgdžioja gamtos ir mechaninius garsus; ❖ atranda savo kūno, muzikos instrumentus: rankelės ploja, kojelės trepsi, burnytė dainuoja; ❖ muzikai pritaria plojimu ir kt. ritminiais judesiais, ritminiais instrumentais; ❖ žaidžia muzikinius žaidimus „Jurgelis – meistrelis“, „Šitam dideliam būry“ ir kt.; ❖ šoka panaudodamas laisvą judesį; ❖ šoka rateliu aplink orientacinį žaisliuką; ❖ dainuoja lopšines žaisliukui; ❖ dainuoja, šoka darželio šventėse; ❖ groja elementariais muzikiniais instrumentais (barškučiais, būgneliais). 		<p>Ikimokyklinis amžius</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ klausosi muzikinių kūrinų ar fragmentų; ❖ išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus; ❖ šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką; ❖ muziką išreiškia judesiu; ❖ dainuoja, šoka ratelius; ❖ mėgdžioja gamtos garsus; ❖ improvizuoja, kuria ritminius motyvus, vaikiškais muzikos instrumentais; ❖ šoka pavieniui, poroje, ratelyje; ❖ šoka panaudodamas pristatomą žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan.; ❖ kuria „savo dainelę“, „savo šokį“; ❖ kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus; ❖ žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus; ❖ dalyvauja įvairiuose renginiuose. 		
<p>Vertybinė nuostata:</p> <p>kiekvienas vaikas vaidindamas – vaizduodamas reiškia savo požiūrį ir supratimą.</p>		<p>Vaidyba</p> <p>Vaidyba - tai veikėjo vaidavimas, improvizuotais savo paties ar žaislo judesiais, veiksmais, žodžiais, balso intonacijomis, veido mimika. Vaikas turi galimybę tobulinti vaidybinius gebėjimus.</p>		
<i>Vaiko pasiekimai</i>				
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>

<ul style="list-style-type: none"> ❖ Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (apkabina, pamojuoja). ❖ Vaizduoja siužetinius elementus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kuria dialogą tarp veikėjų. ❖ Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Susikuria vaidybinę aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. ❖ Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Provizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. ❖ Tikslingai naudoja daiktus teatro reikmėms. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju. ❖ Naudoja veikėjams charakteringas balso tonacijas, judesius, aprangos detales.
---	---	---	---	---

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstyvasis amžius

- ❖ imituoja judesiais įvairius personažus – gyvūnus;
- ❖ žaidžia žaidimą „Kiškelis nabagėlis“, „Višta ir viščiukai“, „Ropė“ ir kt.;
- ❖ siužetiniame vaidinime paskatintas pritaiko garsinius daiktus, muzikinius instrumentus;
- ❖ mėgdžioja auklėtojos, draugų vaidybinius veiksmus;
- ❖ dalyvauja muzikiniuose spektakliukuose (su karūnėlėmis, skarelėmis, skrybelėmis);
- ❖ žaidžia pirštinių teatro lėlėmis.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ lankosi Vilniaus lėlių teatro ir kt. socialinių partnerių spektakliuose;
- ❖ persirengia įvairiais veikėjais: dedasi kepures, karūnas, apsiaustus, panaudoja įvairius aprangos elementus;
- ❖ žaidžia –vaidina trumputes sceneles pagal literatūrinius, muzikinius siužetus;
- ❖ pritaiko balso tembrą pasirinktam personažui;
- ❖ kuria veiksmų siužetą iš pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų;
- ❖ vaidina, pasitaria dėl vaidmens ir kaip bus vaidinama;
- ❖ vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštines lėles;
- ❖ vaidindamas sukuria savo išgalvotą pasaką, istoriją;
- ❖ kuria, gamina lėles, kaukes personažams.

Vertybė nuostata:		Estetinis suvokimas		
domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.		<p>Vaiko estetiškas suvokimas – tai gebėjimas suvokti, pajauti ir reflektuoti estetinius potyrius, kurie kyla matant ir jaučiant aplinkos (gamtos ir aplinkinio pasaulio, žmonių santykių, veiklos), meno kūrinių, savo ir kitų kūrybos grožį. Svarbi estetiško vaikų auklėjimo dalis yra skaitymo menas. Grožinė literatūra žadina vaiko savęs pažinimo ir vertinimo poreikį, parodo žmogiškųjų vertybių ir siekimų prasmę. Pasakų skaitymas lavina vaiko klausą, jis geriau skiria garsus, o vaiko sugebėjimas mėgdžioti, jausti intonacijos įvairumą yra svarbus estetiško suvokimo tobulinimo veiksnys.</p>		
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Skirtingai reaguoja į muzikos garsus, gamtos bei aplinkos daiktus ir vaizdus. ❖ Emocingai reaguoja į vaidinimo veikėjus bei dailės kūrinių objektus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažįsta kai kuriuos girdėtus muzikos kūrinius, šokius, vaidinimus. ❖ Paklaustas pasako ar patiko muzikos kūrinėlis, vaidinimas. ❖ Reaguoja į kitų vertinimus. ❖ Grožisi gamtos garsais, spalvomis. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mėgaujasi meninės veiklos eiga, muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. ❖ Dalijasi išpūdžiais po koncertų, spektaklių. ❖ Keliais žodžiais, sakiniiais pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, dailės darbelį, vaidinimą, šokį. ❖ Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba. ❖ Pastebi papuoštą aplinką, drabužį, tautodailės ornamentais papuoštus daiktus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais. ❖ Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, tautodailės kūrinių siužetą. ❖ Atpažįsta ir domisi kitų meninėmis idėjomis ir jas panaudoja savo veikloje.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstyvasis amžius

- ❖ aktyviai reiškia emocijas klausydamas linksmos muzikos, dainos - džiaugiasi, šypsosi, kai daina ar muzikinė pjesė liūdna – nuliūsta, susimąsto, nusiramina, kartais pravirksta;
- ❖ klausosi ir imituoja gamtos garsų;
- ❖ pats mėgdžioja veiksmus, garsus, džiaugiasi laisvu, išraiškingu savo paties intonavimu, veikimu;
- ❖ susidomi, trumpam sutelkia dėmesį, rodo pasitenkinimą
- ❖ džiaugiasi savo menine kūryba.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo išpūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, dailės kūrinį, knygelių iliustracijas, gamtos ir aplinkos daiktus ir reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales;
- ❖ klausosi muzikos, dainoja įvairias daineles, šoka įvairius muzikinius žaidimus;
- ❖ varto dailės albumus, enciklopedijas, gėresi dailininkų darbais, pajunta kūrinų grožį;
- ❖ susipažista su tautos kultūra, peremia tautos dvasinę patirtį;
- ❖ grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais;
- ❖ dalyvauja įstaigose organizuojamose renginiuose (Kalėdos, Adventas, Užgavėnės, Velykos, Joninės) miesto, respublikos renginiuose (Pabiručių fiesta, Saulės zuikučiai, Jaunieji talentai);
- ❖ lankosi Dailės parodų muziejuose.

VI.4. Sveikatos saugojimo kompetencija

Sudarant saugią ir sveiką žaidimo judėjimo aplinką tenkinti vaiko judėjimo poreikį įvaldant vis naujas judėjimo būdus, palaikant fizinį aktyvumą, judėjimo svarbos suvokimą. Judėjimo stoka – viena iš šiuolaikinės visuomenės problemų, todėl svarbu vaikui nuo pat mažens puoselėti norą būti aktyviu, sveikai gyventi. Organizuotų valandėlių metu judesių atlikimas apjungiamas pagal tam tikrą siužetą, tai vaikams suteikia didesnę malonumą ir susidomėjimą judesių atlikimu, suteikia žaismingumo. Judrių žaidimų organizavimas – vienas iš metodų, skatinančių vaikų fizinį aktyvumą.

Darželyje parinktas tinkamas vaikams dienos režimas, organizuojama rytinė mankšta, du kartus savaitėje vaikams kūno kultūros specialistas salėje arba lauke veda judrios veiklos valandėles, organizuoja sveikatingumo projektus

<p>Vertybinė nuostata: noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p>	<p style="text-align: center;">Fizinis aktyvumas</p> <p>Tai kryptinga vaiko veikla, gerinanti fizines galias, kurios būtinos norint pasiekti ir išlaikyti sveikatos ir fizinio išsivystymo lygį. Fizinis aktyvumas, judėjimas yra vienas iš svarbiausių prigimtinių vaiko poreikių, todėl būtina skatinti tiek spontanišką tiek pedagogų tikslingai inicijuojamą vaiko fizinį aktyvumą ir vystymąsi, gerą savijautą, nervų sistemos veiklą, ko pasėkoje gerėja ugdymosi rezultatai. Gryname ore praleistas laikas ir fiziniai pratimai grūdina organizmą, teigiamai veikia kaulų, raumenų, nervų sistemas.</p>
---	---

<i>Vaiko pasiekimai</i>				
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal; ❖ ridena, meta, gaudo kamuolį; ❖ pasuka riešą, apverčią plaštaką delnu žemin, pasuka delnu aukšrin, mosteli plaštaka, paima daiktą iš viršaus apimdamas pirštais. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ eina ant pirštų galų, eina siaura 5 cm. linija, gimnastikos suoliuku, stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis; ❖ išlaiko pusiausvyrą eidamas nedideliu paaukštinimu; ❖ šokinėja abiem ir ant vienos kojos; ❖ ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ eina pristadydamas pėda prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu; ❖ juda vingiais greitėdamas ir lėtėdamas; ❖ šokinėja vietoje, judant pirmyn, įveikdamas kliūtis; ❖ tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais (užsega ir atsega sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus); ❖ pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus; ❖ šoka į toli, į aukštį, važuoja dviračių; ❖ spiria kamuolį ie įvairių padečių į taikinį; ❖ žaidžia komandomis, derindamas veiksmus; ❖ laipioja lauko įrengimais; ❖ pieštuką ie žirkles laiko taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ bėga derindamas du ar daugiau judesių (eidamas, bėgdamas šalia draugo, būryje); ❖ kerpa gana tiksliai; ❖ sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis; ❖ meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį; ❖ pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai.
<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>				
<i>Ankstyvasis amžius</i>		<i>Ikimokyklinis amžius</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais; ❖ vaikas užlipa kelių pakopų laipteliais, laikydamasis laiptų turėklų; ❖ vaikas sustato 4 – 6 kaladėles vieną ant kitos, varto knygelę po vieną puslapį, atsuka, užsuka dangtelius; ❖ nusileidžia čiuožyne, supasi sūpuoklėse; ❖ eina savo paties pėdsakais smėlyje, sniege; ❖ ropoja; prašliaužia pro kliūtis; perlipa, perlenda per įvairias kliūtis vaikui patogiu būdu; ❖ paridena kamuolį pirmyn ir stengiasi jį pavyti; ❖ pučia ir gaudo plunksnas, muilo burbulus; ❖ žaidžia žaidimą „Mums linksma ie smagu“. 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis derindamas veiksmus; ❖ su žaidžia gaudynes su draugais; ❖ šokinėja abiem kojom vietoje, lengvai judant pirmyn; ❖ laipioja pasviromis kopėtėlėmis, gimnastikos sienele; ❖ rungtyniauja estafetėse judriuose žaidimuose; ❖ važinėjasi rogutėmis nuo kalniuko; ❖ dalyvauja mankštose; ❖ žaidžia orientacinius žaidimus; ❖ piešia ir išsikerpa varžybų atributiką (taikinius, vėliavėles ir pan.); ❖ žaidžia judrius žaidimus: „Višta ir viščiukai“, „Žiogai“, „Daryk atvirksčiai“, „Aukščiau žemės“ ir pan.; ❖ rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau. 		

**Kasdieninio gyvenimo
įgūdžiai**

Vertybinė nuostata:
noriai ugdomi sveikam
kasdieniniam gyvenimui
reikalingus įgūdžius.

Kasdienio gyvenimo įgūdžiams yra labai svarbu saugi, sveika žaidimo judėjimo aplinka. Pagrindinės sritys, rodančios vaiko kasdienio gyvenimo įgūdžius, yra gebėjimas: valgyti ir gerti, elgtis prie stalo; praustis; apsirengti ir nusirengti ir t.t. Vaikų kasdieninio gyvenimo įgūdžių ugdymąsi žiūrima plačiau - padedama vaikui perimti svarbus sveikos gyvensenos įgūdžius: savęs pažinimo, savitvarkos, tinkamo maitinimosi, saugaus elgesio, sveikatos saugojimo ir stiprinimo. Padėti susiformuoti teisingus mitybos įgūdžius ir įpročius.

Vaiko pasiekimai

<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pradeda naudoti stalo įrankiais. ❖ Valgo ir geria savarankiškai. ❖ Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. ❖ Padeda vieną kitą daiktą į vietą. ❖ Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. ❖ Padedamas plaunasi, šluostosi rankas ir veidą. ❖ Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. Pasako kaip elgtis su pavojingais daiktais (degtukais, vaistais ir pan.). ❖ Padeda serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. ❖ Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. ❖ Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto. ❖ Priminus tvarkosi žaislus. ❖ Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. ❖ Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. ❖ Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika. ❖ Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. ❖ Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. ❖ Savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. ❖ Žino kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, namuose. ❖ Savarankiškai laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. ❖ Stengiasi valgyti įvairų maistą, įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos riboti reikia.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstyvasis amžius

- ❖ bando savarankiškai praustis, šluostytis, rengtis;
- ❖ padedamas pučia nosį į nosinę;
- ❖ pavalgius, padėkoja, nusivalo servetėle;
- ❖ nešioja, sodina, guldo, vežioja didelius minkštus žaislus;
- ❖ nuneša žaislą (lėlę, meškiuką, kiškutį, mašinytę, kamuoliuką) į jam skirtą vietą;
- ❖ dalyvauja „Sveikuolio kokteilio gamyboje“ : ragauja obuoliuką, kivi, bananą, vynuogę ir kt.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ dalyvauja sveikatos dienų popietėse (pvz. „Saugokime dantukus“, „Kad rankelės būtų švarios“, „Aš saugus, kai žinau“ ir t.t.);
- ❖ žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas);
- ❖ žaidžia lietuvių liaudies ratelį „Reik mokėt ir žinot“;
- ❖ dėlioja dėlionės „Drabužiai mus šildo“;
- ❖ kuria plakatus „Sveika piramidė“, „Saugūs – nesaugūs daiktai“ ir pan.;
- ❖ su tėveliais dalyvauja konkurse „Gyvenkime sveikai“;
- ❖ rengia, šukuoja, prausia lėles;
- ❖ kartu su tėveliais, pedagogais kuria drabužių modelius iš antrinių žaliavų.

VI.5. Socialinė kompetencija

Socialinė kompetencija – gyventi ir būti kartu. Socialiniai įgūdžiai – neatskiriama mūsų gyvenimo dalis. Socialinis ir emocinis ugdymas organizuojamas kaip procesas, kurio metu ikimokyklinukai įgyja žinių, įgūdžių ir nuostatų šiose srityse: savo emocijų suvokimas ir valdymas, pozityvių tikslų išsikėlimas ir pasiekimas, kitų globa ir rūpinimasis kitais, pozityvių santykių su kitais kūrimas ir palaikymas, tinkamas tarpasmeninių santykių situacijų valdymas, atsakingumas kitų atžvilgiu. Užmezgant artimą emocinį ryšį su vaiku, sudaromos sąlygos ugdytis saugiam prierašumui.

Savivoka ir savigarba				
Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“) pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.				
Vertybinė nuostata: save vertina teigiamai.				
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Didžiuojasi tuo, ką turi ir gali padaryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima ❖ Kalba pirmuoju asmeniu „aš“. ❖ Pasako kas jis yra – berniukas ar mergaitė. ❖ Pavadina 5-6 kūno dalis. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasako kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi ir ko nori kitas asmuo. ❖ Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu. ❖ Mano, kad jis yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo užaugęs (vyras/moteris). ❖ Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus. ❖ Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. ❖ Pasako savo tautybę. ❖ Save vertina teigiamai, juokiasi iš savo klaidų ar mažų nelaimių, jeigu jos nesukėlė rimtų pasėkmių. ❖ Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. ❖ Priskiria save giminei (tetos, seneliai, pusseserės). ❖ Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam (kalbančiam kita kalba, kitokios išvaizdos vaikui). ❖ Pradedą suprasti, kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstyvasis amžius

- ❖ žiūrint savo ir draugų šeimos nuotraukas, vaikas atpažįsta ir rodo save, mamą, tėtį, brolių, sesę ir kt., mėgdžioja tėvų elgesį;
- ❖ žaidžia vienas šalia kito;
- ❖ žaidžia žaidimus „Veidrodis“, „Beždžionėlė“;
- ❖ žaidžia žaidimą „Dvi rankytės, dvi kojytės“; „Linksmas - liūdnas“, „Piktas ar geras“ ir kt.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ kartu su tėveliais kuria „Šeimos medį“;
- ❖ žaidžia žaidimą „Atbulomis pas draugą“;
- ❖ kartu su auklėtoja ruošia grupės „Gerumo traukinuką“;
- ❖ žaidžia laisvai, išradingai, nebijodamas keisti, daryti savaup, pats sumano, planuoja ir organizuoja žaidimą;
- ❖ žaidžia žaidimus „Mūsų šeimynėlė“, „Nameliai“, l.l.ž. „Tėvas parvažiavo“;
- ❖ naudojami pagamintomis, simbolinėmis elgesio, emocijų kortelėmis;
- ❖ kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisykles;
- ❖ klausosi lietuvių liaudies pasakas, kuriose aiškiai skiriamas gėris ir blogis;
- ❖ kartu su auklėtoja tvarko grupės bibliotekoje esančias suplyšusias knygeles.

Vertybinė nuostata:

domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Emocijų suvokimas ir raiška

Įvairias emocijas- džiaugsmą, pyktį, liūdesį, pavydą, gėdą, kaltę- vaikai jaučia nuo kūdikystės. Emocinėms būsenoms taip pat būdinga sąmoningai jas išgyventi- bandyti susivokti, ką ir dėl ko jauti, kokios emocijos ar jausmai užvaldė, gebėti tai išreikšti žodžiais, pasakyti kitiems. Atpažinti ir įvardinti savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis įprastose situacijose. Todėl vaiko emocijų ugdymasis pradedamas nuo laisvos būsenos atsiradimo – nuo buvimo pačiu savimi. Tik turint šios būsenos pagrindus, siekiama, kad ikimokyklinukai sąmoningai suvoktų emocijas, jas galėtų įvardinti, o prireikus tam tikroje veikloje (pvz. vaidyboje) galėtų emocijas sukelti, įsijausti ir išreikšti.

❖ *Vaiko pasiekimai*

<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pradedą naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. ❖ Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto jei ktas nuliūdęs.) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pavadiną pagrindines emocijas. ❖ Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. ❖ Pradedą valdyti savo emocijas. ❖ Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai. ❖ Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais- pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia. ❖ Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. ❖ Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Apibūdina jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. ❖ Išreiškia jausmus tinkamais būdais – neskaudindamas kitų. ❖ Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno kalbos nustato, kaip jaučiasi kitas. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas, bando į juos atsiliepti (paguosti, užjausti, susitaikyti, atsižvelgti į kito norus). ❖ Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas įvairiose situacijose. ❖ Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

<p><i>Ankstyvasis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ tyrinėja, aiškinasi veido išraiškos mimikas: „linksmas“, „piktas“, „verkia“, „džiaugiasi“; ❖ mokosi nusiraminti, paguosti draugą; ❖ apžiūrinėja emocijas paveikslėliuose ir bando įvardinti; ❖ nuotraukose atpažįsta mamą, tėtį; ❖ rodo prierašumą, meilę namiškiams; ❖ pratinasi su jais išsiskirti. 	<p><i>Ikimokyklinis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ žaidžia stalo žaidimą „Emocijos“, atrenka emocijų paveikslėlius, nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. ❖ kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba); ❖ žaidžia žaidimą „Pasakyk, ką reiškia“; ❖ bendraudamas ir veikdamas suvokia ir valdo savo jausmus, žino savo pomėgius, juos plėtoja savo poreikius, interesus derina su grupės vaikų poreikiais, interesais; ❖ klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs ir pan.; ❖ sudeda siužetus (geri ir blogi poelgiai) iš 2 – 4 paveikslėlių; ❖ prieš veidrodį žaidžia mimikos žaidimus – įvardina emocijas.
--	---

Savireguliacija ir savikontrolė				
Vaikystėje savikantrinei aktualūs du procesai: asmeninė vidinė kontrolė ir išorinė kontrolė. Savireguliacija ir savikontrolė suvokiama kaip ikimokyklinuko savitvarda – savo jausmų kontrolė valdant stresą; savo impulsų tvardymas, ištvėringumas susidūrus su sunkumais; tinkama emocijų raiška; asmeninių tikslų iškėlimas ir tikslingas jų siekimas.				
Vertybinė nuostata: Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.				
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį. ❖ Bando laikytis suaugusiųjų prašymų ir susitarimų. ❖ Išbando savo interesų gynimo ir konfliktų sprendimo būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. ❖ Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. ❖ Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. ❖ Primenant laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. ❖ Priima dienos ritmo pasikeitimus. ❖ Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stengiasi suvaldyti savo pyktį ir įniršį. ❖ Savarankiškai laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. ❖ Bando konfliktus spęsti taikiai. ❖ Sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai tiek, kiek sužadintas susidomėjimas. ❖ Pats taiko įvairiasnūs nusiramimo, atsipalaidavimo būdus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai – siekia rezultato. ❖ Supranta taisyklių, susitarimų prasmę. ❖ Atsiranda savitvarkos, savitvarkos pradmenys. ❖ Ieško pagalbos stresinėje situacijoje (susijaudinęs, išsigandęs ir pan.).
Vaiko veiksenų pavyzdžiai				
Ankstyvasis amžius		Ikimokyklinis amžius		
<ul style="list-style-type: none"> ❖ pargriuvęs bėga pas juo besirūpinantį suaugusįjį ir rodo, kur skauda. Raminamas nustoja verkti; ❖ žaidžia žaidimą „Diena – naktis“ (pojūčiai užmerktomis ir atmerktomis akimis); ❖ apkabina, paglosto draugą, kai jam liūdna; ❖ nusiramina klausantis ramios muzikos. 		<ul style="list-style-type: none"> ❖ kartu su auklėtoja kuria grupės elgesio taisykles, laikosi sprendimų; ❖ kalbasi, diskutuoja apie draugus ir draugystę, bendrauja mandagiai, gerbia vienas kitą, vartoja žodelius „ačiū“, „prašau“, „atsiprašau“ ir kt.; ❖ žaidžia žaidimą „Atsitūpk, atsistok“; ❖ žaisdamas vienas arba greta kito, stengiasi susikaupti, netrugdyti kitiems, dalijasi patirtimi, žaislais, priemonėmis. 		

Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais

Vertybinė nuostata:
nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.

Vaikai mokosi užmegzti artimus ryšius su suaugusiais ir bendraamžiais, kurie jam padeda patenkinti biologines, psichines, emocines, visuomenines reikmes, jiems tarpininkaujant jis sužino apie pasaulį, iš jų perima reagavimo būdą, pažiūras, įgyja įgūdžių, įvairiausios patirties. Todėl ikimokykliniame amžiuje didelis vaidmuo tenka vaiko ir suaugusiųjų, bendraamžių tarpusavio santykiams, kurių metu vaikas mokosi gerbti ir vertinti kitus žmones. Šie susiformavę vaiko gebėjimai turi teigiamus pagrindus tolimesniame gyvenimo etape – užaugę lengviau pritampa prie kolektyvo, kuriame stengiasi įgyvendinti vaikystėje jiems įdiegtas socialinio elgesio taisykles.

Vaiko pasiekimai

<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtoja yra šalia ar matomas netoliese. ❖ Nori veikti savarankiškai. ❖ Žaidžia greta arba trumpai su draugu. ❖ Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. ❖ Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą, supranta jų jausmus. ❖ Žaidžia kartu su bendraamžiais. ❖ Dalijasi žaislais. ❖ Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiu. ❖ Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius. ❖ Draugams siūlo savo žaidimų idėjas. ❖ Padeda kitam vaikui. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus bendrą veiklą. ❖ Palaiko ilgalaikią draugystę mažiausiai su vienu vaiku. ❖ Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nisiteikes geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais. ❖ Supranta savo žodžių ir veiksmy pasekmes sau ir kitiems. ❖ Tolerantiškai bendrauja su bendraamžiais. ❖ Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. ❖ Išklauso kitų nuomonę ir iš jos mokosi.

<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>	
<p>Ankstyvasis amžius</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ vaikas rodo suaugusiajam stiprius jausmus: apkabina arba nusišuka, myluoja arba atstumia. Svečiuojasi kitoje grupėje; ❖ mėgsta, kai jo žaidimą stebi, juo žavisi ir jam pritaria; ❖ dalyvauja pramogose, šventėse, išvykose; ❖ mėgsta statyti statinius; ❖ su auklėtoja ir draugais žaidžia siužetinius žaidimus: „Mano šeima“, „Rūtelė svečiuose“ ir pan.; ❖ atsineša žaislą iš namų. 	<p>Ikimokyklinis amžius</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ išklauso skaitomų kūrinėlių, patarlių ir priežodžių, bando suprasti jų prasmę; ❖ kuria savo grupės taisykles; ❖ žaidžia kolektyvinius žaidimus; ❖ kartu su auklėtoja tvarko grupės žaislus; ❖ piešia savo šeimos arba geriausio draugo portretą; ❖ žaidžia stalo žaidimus: „Profesijos“, „Daiktai aplink manes“, „Kas kam priklauso“, „Kur kas gyvena“ ir pan.; ❖ dalyvauja prevenciniame projekte „Be patyčių“, „Zipio draugai“.

VI.6. Į visas ugdymosi kryptis integruojamos ugdymo (si) sritys (pasiekimai)

<p>Vertybinė nuostata:</p> <p>Noriai mokosi, džiaugiasi tuo ką išmoko.</p>	<p>Mokėjimas mokytis</p> <p>Ikimokykliniame amžiuje mokėjimo mokytis gebėjimų ugdymasis suprantamas kaip vaiko poreikis sužinoti, atsakomybė už savo veiklą, pasirenkamus veikimo būdus; savo stiprybių ir trūkumų žinojimas; veiklos rezultatų apmąstymas; domėjimasis pasirenkamos veiklos galimybėmis. Mokėjimas mokytis – tai vaiko noras bei pasirengimas imtis naujų užduočių, gebėjimas kontroliuoti veiklos procesą bei taikyti įgytus gebėjimus įvairiuose kontekstuose.</p>
---	--

<i>Vaiko pasiekimai</i>				
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Veikia spontaniškai tikėdamasis tam tikro rezultato. ❖ Džiaugiasi tuo, ko išmoko. ❖ Atidžiai stebi veiklą ir bando pakartoti veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasako, parodo, ką nori išmokti. ❖ Domisi aplinka – klausinėja. ❖ Mėgsta žaidžia kūrybiškai, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. ❖ Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitokslina. ❖ Aptaria padarytus darbus, spėlioja veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. ❖ Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsis, kaip mokysis toliau. ❖ Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinyuose ar pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Apmąsto ir sanprotauja, ko mokėsis, ką išmoko, ko dar norėtu išmokti. ❖ Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi jo prasme. ❖ Analizuoja savo veiklą, kaip pavyko. ❖ Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmokti apie žmonės, daiktus, stebint aplinką, iš spaudos ir knygų interneto, TV ir pan.
<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>				
<p><i>Ankstyvasis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ mėgsta kelis kartus iš eilės pažiūrėti, išgirsti tą patį, pavyzdžiui, skaitomą pasaką, dainą ar filmuką; ❖ veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato; ❖ žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio); ❖ žaidžia vienas ir su draugais bendrus žaidimus; ❖ klausia „Kas čia?“ „Kur?“, prašo parodyti; ❖ domisi žaislais, daiktais, žmonėmis, reaguoja mimika, šypsena; ❖ žaidžia žaidimus „Ko kam trūksta?“, „Atspėkime, ko reikia?“. 		<p><i>Ikimokyklinis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ kuria knygeles apie save; ❖ atlieka užduotis prie interaktyvios lentos; ❖ siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti; ❖ atlieka logopedines užduotis, moko susikaupti, lanko papildomas meninio ugdymo užsiėmimus; ❖ taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas, klausinėjimas; ❖ pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokėsi, kaip mokysis toliau. 		

Vertybė nuostata: didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais		Iniciatyvumas ir atkaklumas		
		Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais. Atkaklumas – savo tikslų siekimas, nenuolaidžiavimas savo norams. Iniciatyviams ir atkakliams labai sudėtinga, nes reikia įdėti pastangų – niekas iš niekur neatsiranda. Vaiko valią formuoja nusiteikimas veikti aktyviai, rinktis veikimo kryptis, įveikti kliūtis, siekti tikslo.		
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia. ❖ Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus daiktus. ❖ Pats keičia veiklą. ❖ Reiškia savo norus, sako „ne“. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. ❖ Siekia savarankiškumo, vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo. ❖ Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjęs). 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ar su draugais. ❖ Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs išradingai, savaip, savarankiškai. ❖ Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego. ❖ Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. ❖ Kreipiasi pagalbos į draugus ir tik po to į suaugusįjį. ❖ Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam ją plėtoja. ❖ Nuo pradžios iki pabaigos atlieka nepatrauklią veiklą. ❖ Palankiai priima iššūkius naujai veiklai, bando pats įveikti kliūtis.
Vaiko veiksenų pavyzdžiai				
Ankstyvasis amžius <ul style="list-style-type: none"> ❖ trumpam sutelkia dėmesį, seka judantį daiktą akimis, turi mėgstamus daiktus; ❖ atkakliai bando įdėti vieną indelį į kitą; ❖ siekia savarankiškumo, bet dar vis laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo; ❖ sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą daiktą; ❖ pats išrenka ir pasiūlo auklėtojui skaityti knygelę; ❖ žaidžia žaidimus: „Aš pats“, „Rodyk teisingai“, „Klausyk ir daryk“. 		Ikimokyklinis amžius <ul style="list-style-type: none"> ❖ pažymi kalendoriuje, koks šiandien oras; ❖ atlieka veiklą, pagal budėjimo tvarkaraštį „Šiandien mano budėjimo diena“; ❖ sprendžia auklėtojų sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus; ❖ pasirenka ir priklįjuoja paveikslėlius, žyminčius, ką gali nuveikti darželyje ir kieme; ❖ žaidžia žaidimus: „Vaikų ir suaugusiųjų daiktai“, „Spalvų pasaka“; ❖ paruošia talentų lentą „Ką gerai moka ir geba mūsų draugai“. 		

<p>Vertybinė nuostata: smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>	<p style="text-align: center;">Tyrinėjimas</p> <p>Smalsaudami vaikai pažįsta save ir pasaulį, lavina savo mąstymo gebėjimus, išbando įvairų elgesį, sužino, kas jiems patinka, o kas – ne. Smalsumas išreiškia norą sužinoti bei patirti kažką naują ar neįprastą, o tai pasiekama tyrinėjant. Smalsumas yra poreikis, o tyrinėjimas – elgesys. Vaiko tyrinėjimas gali būti iš anksto apgalvotas ir sistemingas arba atsitiktinis. Ikimokyklinuko tyrinėjimai atveria galimybes pažinti aplinką, bendraamžius, suaugusiuosius, tam tikrus mokymosi dalykus, o be to – ir save patį. Skatindami tyrinėjantį mažylio elgesį, vaikas įgauna motyvaciją mokytis, o jo veikla pasipildo kūrybine vaizduote.</p>			
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. ❖ Domisi jį supančia aplinka. ❖ Mėgsta žaisti slėpynių, prašo pakartoti daug kartų. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tyrinėja supančią gamtinę ir daiktinę aplinką visais pojūčiais. ❖ Pasirenka reikalingas priemones tiriamajai veiklai. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Domisi iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. ❖ Suvokia daiktų paskirtį. ❖ Įvardina daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtingus pastebėjimus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Domisi medžiagomis, iškurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis ❖ Atlieka trumpalaikius stebėjimus. ❖ Pasitelkia įrankius ir kitas priemones (lupą, mikroskopą). ❖ Lygina, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atlikęs tiriamąją veiklą daro išvadas. ❖ Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuteris, fotoaparatas, mobilusis telefonas). ❖ Žino ir suvokia tyrinėjimo saugumo taisykles. ❖ Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu, nuotraukomis, nesudėtinga scema, pristato kitiems.

Vaiko veiksenų pavyzdžiai

Ankstyvasis amžius

- ❖ stebi dangaus kūnus: saulę, mėnulį, žvaigždes;
- ❖ žaidžia su gamtine medžiaga (kankorėžiais, giliais, kaštonais, akmenukais...);
- ❖ antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą; tyrinėja vandens ir smėlio savybes: žaidžia su vandeniu, smėliu, sniegu.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ sukelia vėją: išmėgina kuo galima vėdintis (skarele, pučiant, bėgiojant, sukantis, mosuojant ranka, popieriaus lapu ir pan.);
- ❖ žiūri knygas, albumus, bukletus, filmus, fotografijas, klausosi skaitymo, pasakojimų
- ❖ tyrinėja daiktus ant šviesos stalo;
- ❖ tyrinėja mikroskopu įvairius daiktus;
- ❖ išgauna įvairiaspalvius šviesos efektus, panaudojant žibintuvėlius ir kt.;
- ❖ kuria nuotraukų albumus; išvykos į „Vilniaus energiją“, „Vilniaus geležinkelio stoties muziejų“ ir pan.

Vertybinė nuostata:

nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Problemų sprendimas

Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes. Vaikas pats mokosi pasirinkti, nuspręsti ir pajusti problemų sprendimo ar pasirinkimo padarinius. Ikimokykliniame amžiuje vaiko problemų sprendimų ugdymasis ateityje palengvina ir praplečia sprendimų variantus ir poelgių galimas pasekmes.

<i>Vaiko pasiekimai</i>				
<i>2-3 metų</i>	<i>3-4 metų</i>	<i>4-5 metų</i>	<i>5-6 metų</i>	<i>Siekiantiems daugiau</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Stebi kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbando jų naudojamus būdus. ❖ Nepavykus atlikti veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus. ❖ Supranta kada pavyko įveikti sunkumus, nepasisekus prašo suaugusiųjų pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. ❖ Ieško tinkamų sprendimo būdų. ❖ Bando įveikti sunkumus pats. ❖ Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, prašo suaugusiųjų pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atpažysta, su koku sunkumu ar problema susidūrė. ❖ Pradeda matyti sprendimų pasekmes. ❖ Tariausi su kitais dėl veiksmų atlikimo. ❖ Nepasiekus tikslo, bando keletą kartų. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Tariausi su kitais, drauge ieško išeities. ❖ Sudėtingą veiklą priima natūraliai, nusiteikęs įveikti kliūtis. ❖ Žino ar problemą gali įveikti pats.
<i>Vaiko veiksenų pavyzdžiai</i>				
<p><i>Ankstyvasis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ pamatęs uždarytą dėžutę, bando ją atidaryti, kiša į burną, nepavykus numeta; ❖ bando sudėti kaladėles viena ant kitos. Nepasisekus bando kelis kartus, prašo suaugusiojo pagalbos; ❖ auklėtos padedamas atkreipia dėmesį į kasdieninę situaciją; ❖ deda didesnę kibirėlį į mažesnę; ❖ plaunant rankas, kartu su auklėtąja sprendžia problemą, kaip nesušlapinti drabužėliu. 		<p><i>Ikimokyklinis amžius</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ ieško paveikslėliuose skirtumų “Geri ir blogi poelgiai”; ❖ sprendžia problemines situacijas „Ką daryti“ ; ❖ klausosi klaidinamų pasakų; ❖ analizuoja “Mes kartu” plakatus; ❖ taiso sugadintą daiktą, suplėšytą knygutę; ❖ žaidžiame pasekmių žaidimą „Kas būtų, jeigu žemėje nešviestų saulė?“... ❖ žaidžia sveikatos saugojimo žaidimus: „Kaip pereiti gatvę?“, „Susirgo...“ ir pan. 		

<p>Vertybinių nuostatų:</p> <p>jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>	<p style="text-align: center;">Kūrybiškumas</p> <p>Kūrybiškumas suprantamas kaip asmenybės savybė, susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta. Vaikas smalsus, visa savo esybę trokšta pažinti pasaulį; jo mąstymas dar laisvas, nesuvaržytas dogmų ir stereotipų. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>			
Vaiko pasiekimai				
2-3 metų	3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Siekiantiems daugiau
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.), pritaiko juos daiktų tyrinėjimui. ❖ Atranda vis naujus dalykus artimiausioje aplinkoje. ❖ Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimų būdų. ❖ Išvelgia naujas įprastų daiktų savybes. ❖ Pasitelkia vaizduotę. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. ❖ Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. ❖ Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. ❖ Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti daryti kitaip. ❖ Ieško netikėtų sprendimų. ❖ Fantazuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sudėtinga. ❖ Pasineria į kūrybos procesą. ❖ Nebijo daryti kitaip. ❖ Savitai išreiškia save.
Vaiko veiksenų pavyzdžiai				

Ankstyvasis amžius

- ❖ pamato ir atranda spalvų pasaulį;
- ❖ eksperimentuoja įvairiomis tūrinėmis medžiagomis: moliu, plastilinu, drėgnu smėliu, minkštu sniegu, sūria tešla (minko, volioja, spaudžia, maigo, suploja minkymo medžiagas);
- ❖ pritaiko įvairius daiktus veiksmams, pvz. kaladėlė – „telefonas“, pieštukas – „šaukštas“ ir t.t.

Ikimokyklinis amžius

- ❖ eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio) popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, sagute;
- ❖ žaidžia žaidimus: „Burtininkas“, „Pamotėlė – raganėlė“ ir kt.
- ❖ kuria „Judančių spalvų pasaką“;
- ❖ tapytą darbėlį papildo realiomis medžiagomis (audiniu, džiovintais augalais ir kt.);
- ❖ aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, buityje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt.;
- ❖ organizuoja orkestrą iš įvairiausių po ranka pakliuvusiu daiktu, sukuris įsimintiną „koncertą“;
- ❖ gamina, atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles draugams, šeimos nariams; įvairią atributiką, dekoracijas šventėms, pramogoms.

VII. Ugdymosi pasiekimai ir jų vertinimas

Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymo procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jų rezultatų.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų gebėjimų ir pažangos vertinimas atliekamas vadovaujantis darželio parengta ikimokyklinio ugdymo programa, apimant visas penkias vaiko ugdymosi kryptis: pažinimo ugdymasis; kalbos ir komunikavimo ugdymasis; meninis ugdymasis; fizinis ugdymasis; emocinis ir socialinis ugdymasis. Apie vaiko pasiekimus ir pažangą tėvams pateikiame pastoviai.

Pagrindiniai vaiko vertintojai – grupės auklėtojos, kurioms padeda muzikos ir kūno kultūros pedagogai, logopedė. Vertinime taip pat dalyvauja tėvai ir pats vaikas. Tėvai papasakoja apie vaiko ugdymo (si) sąlygas namuose, išsako savo nuomonę apie vaiko pasiekimus, pomėgius, specialiuosius poreikius.

Informacija apie vaiką renkama įvairiais būdais:

- stebint vaiką natūralioje veikloje, t. y. žaidžiant, tyrinėjant, kuriant, judant;
- pokalbio su tėvais ir vaikais metu;
- analizuojant vaiko kūrybą;
- analizuojant veiklos, elgesio vaizdo įrašus, nuotraukas.

Vertinimo medžiaga kaupiama *individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose*. Vertinimo medžiaga atspindi visuminį vaiko ugdymą (si): įvairūs vaiko dailės darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų užfiksuoti vaiko keliami klausimai, pasakojimai, žodinė kūryba, fizinio pasirengimo įvertinimas pagal kontrolinius pratimus. Sukaupia medžiaga – informatyvi: užrašytas vaiko vardas, data, gali būti užrašyti vaiko išsakyti įvertinimai, pedagogo pozityvūs komentarai, gali būti nurodytos įdėtos vertinimo medžiagos tikslas. Vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose kaupiama informacija skirta visiems: pedagogui, tėvams, pačiam vaikui, įstaigos vadovams. Vaiko segtuvai padėti visiems prieinamoje vietoje. Apie individualius vaiko pasiekimus grupių auklėtojos (mokslo metų pabaigoje) informuoja tėvus įvairiomis formomis:

- pedagogų rengiamos individualios vaikų pasiekimų apibendrinimo knygelės;
- vaikų įsivertinimo testai;
- individualių vaiko gebėjimų ir pasiekimų suvestinės;
- individualių pokalbių metu vaiko gebėjimų ir pasiekimų aptarimai;

- vaiko pasiekimų laiškai.

Individualūs vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvai atiduodami vaikui ir jo tėveliams kiekvienų metų gegužės mėnesį.

Šešiamečiui vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, auklėtoja įvertinusi vaiko pasiekimus, individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose, juos perduoda būsimam priešmokyklinio ugdymo pedagogui.

Vaiko aprašą auklėtoja daro po vertinimo rudenį ir pavasarį. „Auklėtojos užrašuose“ rašosi įvairius stebėjimus, samprotavimus apie vaiką ir pan. Šią informaciją analizuoja tik pedagogai tiesiogiai susiję su vaiko ugdymu. Esant reikalui (pvz., įtarus smurtą šeimoje) pedagogai apie esamą situaciją informuoja įstaigos vadovus arba VGK. Pedagogas individualių vaiko vertinimų aprašų neviešina.

Apibendrinti grupės vaikų pasiekimai, naudojami pedagogų darbo analizei bei įsivertinimui, planuojant tolimesnį ugdymo procesą.

VAIKO PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Vaiko vardas, pavardė..... Gimimo data

Grupės pavadinimas Auklėtoja

Pirminis vertinimas (data) Antrinis vertinimas (data)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
Amžiaus žingsniai	Savivoka ir savigarba	Emocijų suvokimas ir raiška	Savireguliacija ir savikontrolė	Santykiai su suaugusiais	Santykiai su bendraamžiais	Mokėjimas mokytis	Iniciatyvumas ir atkaklumas	kūrybiškumas	Problemų sprendimas	Tyrinėjimas	Aplinkos pažinimas	Skaiciavimas ir matavimas	Sakytinė kalba	Rašytinė kalba	Fizinis aktyvumas	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Estetinis suvokimas	Meninė raiška
0.																		
1.																		
2.																		
3.																		
4.																		
5.																		
6.																		
7.																		

AUKLĖTOJOS	TĖVAI

VIII. Naudota literatūra ir informacijos šaltiniai

1. Adaškevičienė E. (1994). *Vaikų fizinio ugdymo pedagogika*. Vilnius: Egalda.
2. Andrikiienė R.M., Ruzgienė A. (2001). *Ankstyvosios vaikystės pedagogika*. Klaipėda: Minklės leidyba.
3. Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius, Enciklopedija.
4. Diane Szarkowicz. *Stebėjimas ir refleksija vaikystėje*, 2006.
5. D. T. Dodge, S. Rudick, K. Berke (2008). *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
6. D. T. Dodge, L. J. Colker, C. Heroman (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
7. Grinevičienė N. (2002). *Vaikystės žaidimai*. Kaunas: Šviesa.
8. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
9. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams (1993). Vilnius: Leidybos centras.
10. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų sąrašas, patvirtintas 2005 m. balandžio 18 d. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. ISAK – 627.
11. Katiniienė, A. (1998). *Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje*. Vilnius: Kronta.
12. Lietuvos Respublikos seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745. Valstybinė švietimo 2013 –2022 metų strategija.
13. Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
14. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015.
15. Monkevičienė O. (2003). *Ankstyvojo ugdymo vadovas*. Vilnius: Minklės leidyba.
16. Rauckis J., Drungelienė D. (2003). *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Kronta.
17. Rimkienė R. (2004). *Ugdytojų veiklos gairės*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
18. Sciller P., Bryant T. (2004). *Vertybių knyga*. Kaunas: Šviesa.
19. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014.

